

Ljubljana, 21. IX. 1922. — II./38.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik.

Vsled vedno naraščajočih stroškov za tisk smo prisiljeni zvišati s 1. oktobrom ceno lista. Od 1. okt. stane posamezna številka 4 K; mesečna naročnina za SHS 16 K jugoslov. Mesečna naročnina za inozemstvo

24 K jugoslov. Sodrugi! Podpirajte naš tisk z zbiranjem naročnikov in z zbirkami za tiskovni sklad.

Kdor ne prejema redno lista, naj ga takoj reklamira!

Uprava.

„Delavske Novice“, Ljubljana, Turjaški trg 2.

Odgovor samomom-rilcem.

Od vsega začetka izhajanja »Delavskih Novic«, se borimo za enotno fronto proletariata in za končno združitev delavskega razreda na razredni podlagi. Ni dvoma, da so združitev, organizacija, zavednost in enotnost ona gesla, ki so danes v duši vsakega zatiranega, v duši zlasti vsakega delavca. Skoro vsi delavci uvidevajo, da jih le ta pot more popeljati iz najhujše globine trpljenja in nemoči k novim obzorjem večje moči, večje veljave in tudi prjaznejše pravice. Proletarec, ki nekoliko razmišlja, je prepričan, da je vsak razdor, vsak odpad iz enotnih delavskih vrst, vsako cepljenje organiziranih sil navaden zločin, ki gre v prid buržuaziji.

Tega stališča smo se držali od vsega začetka. Naš klic je bil vedno: »Proletariat, le vkup!« So pa ljudje, ki so se zrinili v delavske vrste iz dobičarskih razlogov. Taki-le pa se zbirajo okoli bojnega klica: »Proletariat, le narazen!«

Z ljudmi Kristanovega in Bernotovega kalibra se ne izplača voditi velike polemike. Njihova lastna dejanja povedo, kaj so ti možje. Etbin Kristan je odšel v Ameriko, da sede na državne in delavske dolarje, a Bernot vleče dnevnicе poslanca štajerskega okrožja kar nikdar ni bil! Bernot ni bil nikdar izvoljen, ampak vleče dnevnicę mandata, ki pripada kandidatu komunistične stranke. In vendar se Bernot ne sramuje hoditi vsakega prvega v Belgrad, da potegne mesečnih 22.000 kron, ki niso njegove. Samo izredna milost vladnih strank je, da se Bernotu dopuščajo pobasati to okroglo vsotico.

In takšen-le možakar se vsaja po »Napreju«, uvaja progresivni davek in pridiguje moralo in svoj posebni izum socializma. Mož, ki navzlic svoji ogromni plači ni prispeval za stavko mizarjev več kot 3 krone, se smatra poklicanim, da vpije o po-zrtvovalnosti.

Ptiči take baže so oni, ki divje kriče, da je treba proletariat razbiti, sejati in podpihovati sovraštvo med delavstvom. Te ljudi silno jezi dejstvo, da je delavstvo sito hujskačev in kričačev in si želi pozitivnega strokovnega dela na razredni podlagi in v duhu medsebojne strpnosti in sodružne solidarnosti. Oni tega ne morejo preboleti, ker dobro vedo, da lahko le v kalnem ribarju, da žive lahko udobno le, če je delavstvo razklano med seboj. Z združitvijo vsega delavskega razreda v enotnih organizacijah bi prišel tudi konec teh razbijačev.

Mi se torej prav nič ne čudimo, če par gospodov okoli »Napreja« v obupni grozi dela vse mogoče, da se razbije z muko in še-le napol postavljena enotna fronta proletariata. To delajo v samoobrambi, da se re-

šijo klavernega konca, ki jih bo neizbežno zasačil. Razumljivo je, zakaj sklicujejo v Zagorju, Trbovljah, Hrastniku in drugod tajne konvencije, na katerih sklepajo, kaj bi se dalo ukreniti proti »Zvezi Rudarskih Delavcev« in drugim neodvisnim strokovnim organizacijam. Čisto jasno je tudi, da ljudje, ki jim je buržujsko telo pod rdečo socialistično suknjo že tako očitno razgaljeno, da njihove meščanske mozolje opazi tudi neizurjeno oko, da ljudje, ki so se z resnico in pametjo že davno skregali, ne morejo nič drugega skuhati kot laž in neumnost.

Taki ptički, ki so pri rudarskih pogajanjih vse naredili, da se doseže čim manj*! in da se pade za hrbet akciji »Zveze Rudarskih Delavcev«, suflirajo svojim žalostnim ovčicam, da bi bili oni sami več dosegli. Mizerni hinavci! Kaj vi znate doseči, to ste pokazali s svojim dosedanjim delom in ljudstvo vas pozna topogledno dodobrega.

Ni »slab vspeh« pogodbe vzrok vaše jeze, ta ima čisto drugje svoj izvor. Vi ste pričakovali, da neodvisna organizacija ne bo pokazala toliko pameti, bistrosti in discipline, da se bo zaletela, da jo bo vlada razpustila in da boste zopet vi s pomočjo sodnije, zaporov in korupcije vsrečevali rudarski proletariat.

Tega ste si želeli, mili prijatelji, na to ste z vso gotovostjo računali, kajne? In vam je spodletelo!! To je res tragično in mi vam ne moremo pomagati. Lahko se zamislimo v vaš položaj, ki živite samo še od milosti režima in izjemnih zakonov, ki so vam odmerjene le še kratke urice političnega in strokovnega življenja, kako vam mora biti hudo, ko vam propade vsak še tako prefrigani in zdrav naklep.

Nam pa se ne smete preveč čuditi, če vam le bolj malo odgovarjamo. Prvič nam niste nič bolj nevarni kot neznan psiček, ki bevška ob gležnih možaka, drugič pa imamo bolj pametnega opravila.

Mi se namreč pečamo z veliko rečjo združevanja proletariata v mogočnih, enotnih, nestranskih strokovnih organizacijah na razredni podlagi. Zadeva nam gre imenitno od rok. **Kmalu bo v Sloveniji prišel dan, ko bo vse delavstvo združeno okoli neodvisne zastave.**

Seveda če gre komu kaka stvar dobro od rok, je vesel in praznično razpoložen. Zato nam ni dosti zameriti, če nas vaše otožno bevskanje prej veseli, kot jezi.

Le da ne boste mislili, da vas naše očetovsko srce kot dobrih proletarcev ne drži v evidenci, smo spustili današnji članek. Če boste pa še kričali, si bomo morali misliti:

»Hujši ko je pasji lajež, bolj je jasno, da psičke nekaj draži in jezi.«

* Vprašajte Krušiča in kompanijo, če ni to res.

Mobilizacija belgrajskega proletariata proti draginji.

Za nedeljo, 10. sept. ob 9. uri je sklical medstrokovni sindikalni odbor v Belgradu velik protidraginjski shod belgrajskega delavstva v dvorani in na vrtu hotela »Slavija«. Lokali so bili nabito polni poslušalcev.

Shod je otvoril sodrug Janko Petaković, a kot prvi referent je nastopil sodrug Rajko Jovanović.

Ta omenja, da je internacionalno marksistično gibanje še pred osmi mi leti, v začetku svetovnega imperialističnega klanja, napovedalo te sedanje gospodarske razvaline in da bodo iz te vojne vse delovne množice brez razlike dežel izšle kot premagane. In res je sedanja gospodarska kriza in draginja posledica gospodarskega razpada, ki ga je povzročila imperialistična svetovna vojna.

Ogromna proizvodna, prometna in izmenjalna sredstva so se uničila med in takoj po vojni. Ta gospodarska opustošenost se zrcali tudi v nakupičenju zlata v tistih državah, katerih gospodarstvu je vojna prizanesla in ki so dejanske zmagovalke v tej vojni — v Ameriki in v Angliji, in v strahoviti emisiji papirnega denarja brez kovinske podlage pri premaganih in opustošenih deželah, med katere spada tudi Jugoslavija. **Posledica neprestanega padanja kupne moči denarja pa je — draginja.**

Draginjo občutijo v prvi vrsti proletarske in revne množice, dočim vleče kapitalistični razred iz stalnega naraščanja draginje in iz cele vrste špekulacij le ogromne, milijonske dobičke.

Revščina mas in draginja postaja še hujša vsled poskusa kapitalističnega razreda, da obnovo gospodarstva izvrši s pojačanjem izkoriščanja proletariata. V tem cilju besni po celem svetu

ofenziva kapitala proti vsem razrednim pridobitvam proletariata.

Kapitalističnemu razredu je potrebno za obnovo gospodarstva čim večje in čim hitrejše nakupičenje (akumulacija) kapitala. To doseže s tem, da sistematično podaljšuje delavni čas in poslabšuje vse delovne pogoje.

Tudi v Jugoslaviji se vrši obnovevitev produkcije potom divjega izrabljanja množic. Jugoslovanski kapitalistični razred je začutil l. 1920; ko ni več mogel špekulirati s poljedelskimi proizvodi, katerih cene na evropskih trgih padajo, potrebo, da plasira svoje kapitale v industrijska podjetja.

Glavna ovira za neomejeno eksploatacijo ji je bil močni, razredni strokovni pokret. Zato je kapitalistični razred v svrhu čim popolnejšega zasuznenja uvedel najokrutnejši teror proti sindikalnemu gibanju potom Obznane in potom zakona o zaščiti države. Ko so naperili ta teroristična sredstva proti proletariatu, so režimci trdili, da niso namenjena zoper gospodarski del delavskega gibanja, ampak da jim je to gibanje, ki deluje za povzdigo-

vanje proletariata, celo nenavadno simpatično. Toda krvava skušnja delavskih sindikatov je pokazala, da je bila Obznana in Zakon o zaščiti države naperjena ravno toliko proti delavskim strokovnim organizacijam, kakor proti celemu proletarskemu delavskemu gibanju. Dosedaj so nasprotno ustavi in zakonom, ki garantirajo koalicijsko pravico, dovolile oblasti delovanje samo 15 krajevnim sindikalnim svetom v Srbiji in Macedoniji, 4 na Hrvaškem, v Bosni 3 od 36, kjer ima od 30.000 organiziranih pravico na organiziranje le 359 delavcev, (Burni protesti), v Vojvodini 4, v Dalmaciji in Črni Gori pa niti enemu.

Tako razorožen, mora delavski razred gledati, kako mu draginja uničuje mezde. Od Obznane do 1. avgusta t. l. se je življenje podražilo za 112 odstotkov, a mezde so se povprečno povišale le za 25 odstotkov, kar pomeni, da so se povprečno mezde znižale za 87 %.

Med tem je buržuazija ob »obnovitvi produkcije« povišala samo kapital industrijskih podjetij za okroglo 82 %!

Pred novim navalom draginje, ki vsak dan znižuje vrednost plač, stoji delavstvo brez pomoči.

Kapitalistična vlada mu noče pomagati, ker koraki, ki jih je baje napravila proti draginji, morejo draginjo le povečati, ker je to v računu kapitalističnega razreda. S svojimi strašnimi deficiti, z ogromnim odplačevanjem vojnih dolgov, državno gospodarstvo le pomnožuje draginjo.

Zato je potrebno izvojevati pravico koalicije, ki jo je tudi buržuazija zajamčila v zakonih. Potrebno je, da se izvrši v enotni fronti po delavnih mobilizacija proletarskih mas, ki bodo kapitalistom zaklale: Dovolj je bilo krvavega izkoriščanja, mi zahtevamo brez obzira na žrtve pravico do življenja in obrambe! (Odobranje).

Ko je govoril še sodrug Kraljević, je prebral predsednik s. Janko Petaković naslednjo

RESOLUCIJO.

Shod ugotavlja:

1. da vlada še do danes navzlic splošni nezadovoljnosti in revščini ni ukrenila nobenega uspešnega koraka proti draginji in da bodo koraki, ki jih namerava, samo povečali špekulacijo in grabež nad delovnimi in revnimi množicami,

2. da akcija, ki jo MSO vodi proti draginji s tem, da teži za zbiranjem vseh profesionalnih organizacij ročnih in duševnih delavcev in jih vodi v boj proti draginji, popolnoma odgovarja potrebam proletarskih množic in njihovega razrednega boja proti kapitalizmu, in da popolnoma sprejema to akcijo z izjavo, da jo bo tudi v nadalje podpiral z vsemi svojimi močmi.

3. Shod najodločnejše obsoja obnašanje vodstev društev slug, invalidov in državnih uradnikov, ki so s tem, da ne sodelujejo v skupni akciji, dokazala, da so njihovi interesi vezani na skupnost interesa z buržuazijo in da so s tem izdala interese ogromne večine svojih članov, ki trpe od draginje in kapitalistične eksploatacije. Brez njihovih izdajalskih voditeljev poziva belgrajski or-

ganizirani proletariat revne sluge, invalide in uradnike, da sodelujejo v tej veliki akciji za obrambo življenja in obstoja revnih delovnih množic.

4. Shod izjavlja, da bo v tem boju proti draginji vztrajal do konca in poziva M. S. O., da v smislu resolucije shoda od 27. avgusta nadaljuje svoje delo za formiranje enotne fronte revnih delavnih mas skupaj z ostalimi profesionalnimi organizacijami, če v to privolijo in proti njim, če se od akcije odtegnejo.

Resolucija je bila sprejeta soglasno, nato se je shod v največjem redu razšel.

Misionarji ta pravega socializma v Šiški.

Velik socialist je pred bogom in ljudmi g. Zvonimir Bernot. Veliko zna in kar zna, rad pove tudi drugim. Predvsem je zelo duhovit in kratkočasen pismouk, ki je prirejal cele dolge mesece predstave o razlagi sv. pisma nevhvaležnim ljubljancem, ki so le v zelo pičlem številu šteli dinarske vstopnine ter v zelo majhnem številu prisostvovali produkcijam tega vsevedža. Tudi globoka razlaga ljubljanske komunalne politike na stregi rešilnega voza ni privabila poslušalcev. Zato si je g. Bernot zbral nov rajon za svoj čisti socializem in napravil je pohod na Šiško. Prišel je on, prišel je Krušič iz Trbovelj in še eno svetlo Bernot-Kocjančičevega socializma, o katerem pa po ameriškem potovanju delavci nočejo ničesar več vedeti.

Zbralo se je kakih 15 vernikov, ki so prišli poslušat Bernota in približno tako število ajdov, ki niso prepričani o resničnosti Bernotove nove vere ter še nekaj dobrovoljčkov, ki so kratkočasne Bernotove bilje belili s svojimi vici. G. Krušič, ki so ga pa rudarji zaman čakali v Zagorju na shodu, je tukaj, daleč od Trbovelj pripovedoval, kako so rudarji štrajkali in dosegli — eno figo. **Sramežljivo je pa zamočkal, kako je »Unija« ubila januarja 8. točko.** Škoda je samo, da je predsednik ta prave socialistične organizacije v Ljubljani, g. Prijatelj, že prestopil v demokratsko samostojno »Unijo«, ker njegov vijolčasti nos je tvoril svoje čase prekrasno ozadje za Bernotove produkcije. G. Bernot nam je na dolgo in široko povedal najprvo o komunizmu in je pogruntal čisto novo definicijo komunizma, »češ, pijanci so komunisti«. Ta znanstvena, globoka razlaga je popolnoma dostojna Bernota. Potem je na dolgo povedal, kako se čisti socialistična stranka kakor zrel tur na človeškem telesu. Povedal je, kako so odžgali dr. Periča, Tokana, Mihevca itd., ker niso zastopili ta pravega socialističnega evangelija Bernotovega. (Upamo, da gospodje ne jokajo po Bernotovi in Kocjančičevi družbi!) Potem je filozofiral še mnogo, pa dosti ni povedal. Samo eno je pa vendar pogruntal ta vrli sodrug kr. komisarja Kristana (republikanca v penziju), namreč to, da so »komunisti od vlade plačani, da razjajo organizacije.« No, gospod razlagavec sv. pisma, od Vas bi pa vendar pričakovali kaj bolj kunštnega. Seveda je to tudi dokaz — po Bernotovsko — t. j. še poskusil ni dokaza. Kje je tista plača od vlade. Morda je kak komunist imenovan za kr. komisarja s plačo 10.000 Fr., ali za upravitelja Belja, ali je mogoče kateri od vladne večine toleriran za poslanca, čeprav izvoljen ni, ali so mogoče komunisti dobili iz rok policije premoženje razpuščenih pravih soc. dem. organizacij. Dajte malo govoriti, učeni g. Bernot!

Ko je Bernot končal, je žel burne izbruhe smeha. K besedi se je oglašil soodr. Makuc in v kratkih besedah povedal, kako si delavci predstavljajo razredne organizacije in razredni boj. Ko je še omenil g. E. Kristana, ki je iz Savla postal Pavel in iz federativnega »republika-

Kristana« postal pohleven kr. komisar, imenovan od centralističnih demokratov, je Bernot začel nervozno menčati in skakati, dokler ni konečno razkril vse svoje socialistične duše. V jokavem glasu je zahteval: **»Policija! Policija! Komunisti nam razbijajo shod, kaj ni policije, da bi jih pošlati!«** Policija — zadnja rešiteljna bilka za potapljači se »pravi« socializem! — G. Bernot, hvala vam za to priznanje, ki vam je prišlo iz dna duše. Vi socialist, demokrat itd.! Razumem Vas, vsaj bi Vi že davno ne bili poslanec, če ne bi bilo zakona o zaščiti države. In Glavni radniški Savez se ima za hvaliti policiji za veliko premoženje.

Ko je Makuc povedal svoje mnenje, je odšel, ali shod se je končal pod vtisom njegove ostre kritike in »Naprej« le stoka, kako more dovoli policija, da se še vsem takim prevratnim elementom ni porezal jezik — ali da niso vsaj trdno spravljani v bržonu.

V Šiški, Ljubljani ali v Beogradu — socialisti ostanejo socialisti! Naj jim sveti večna luč, za slovenski proletariat so ti gospodje s kr. komisarjem Kristanom vred — mrtvi.

Železničarji.

Vsem železniškim uradnikom, poduradnikom, služiteljem in delavcem!

Opozarjamo Vas na sledečo okrožnico zagrebške direkcije drž. žel., da lahko na podlagi te okrožnice zahtevate dopust, ki vam pripada. Obenem bi opozorili zagrebško direkcijo, da podrejena ravnateljstva te okrožnice ne upoštevajo in pričakujemo remedure ter tudi, da se vendar že enkrat obelodani.

Okrožnica se glasi:

854/1922.

Obavijemo Vas, da su godišnji dopusti odobreni za sve namještenike bez razlike, u koji status spadaju i to: Za činovnike, koji služe manje od 10 god. 14 dana, 10 godina i više a manje od 20 god. 21 dana, više od 20 god. 28 dana. Podčinovnici i služitelji, koji služe manje od 10 god. 8 dana, 10 god. i više a manje od 20 god. 14 dana, više od 20 godina 21 dana. Za činovniške, podčinovniške i služiteljske pripravnike nakon jednogodišnje službe 8 dana, za stalne radnike, koji služe manje od 10 god. 10 dana, za stalne radnike, koji služe 10 god. i više 15 dana.

U Zagrebu, dne 8. avgusta 1922.

Od direkcije drž. železnice.

—o—

Socialpatriotje v boju proti železničarskim pravicam.

V ljubljanski kurilnici j. žel. je strojno osebje izvršilo volitve zaupnikov strojnega osebja. Te volitve zaupnikov so se vršile do prevrata vsako leto. Volitev se je udeležilo tri četrtine stroj. osoba in so bili izvoljeni ti-le sodrug: **Rud. Kirschner, Ant. Grobošek, Fr. Čepelnik, Marcel Žuga, Jos. Rodič, Ant. Brenčič, Iv. Budič in Mat. Kos.**

EkspONENT KREKIČOVEGA patriotkega »Saveza« strojevodja Viktor Gril je nastopil proti volitvam, češ da so te volitve protizakonite(!). Kljub njegovi protiahteni so volitve popolnoma uspele in dokazale, da ti gospodje nimajo nikogar za seboj. Sedaj je razpoložil polo, s katero nabira podpise, da se volitve razveljavijo. Na tej polji se med drugim nahajajo tudi tile stavki: **»Prosimo obratno ravnateljstvo, da teh zaupnikov ne pripozna, ker ne obstoja nobenega zakona, po katerem bi bilo dovoljeno vršiti volitve zaupnikov. To delajo je gotove, neodgovorne osebe. Zahtevamo, da se prizna edino kot zaupnika, zastopnika »Saveza železn.« itd.«**

Po službeni pragmatiki juž. žel. obstoja naredba, po kateri ima osebje pravico do personalne komisije, do delavskih odborov, do lokalnih zaupnikov; toraj je že po tem praz-

na govorica, da so volitve protizakonite. Volitev zaupnikov pa natančno predpisuje novi zakon kr. SHS o »zaščiti delavcev«. **G. Gril tolači ta zakon tako, da nameščenci niso nastavljeni, ampak mesečarji in da imajo pravico voliti zaupnike le delavci ne pa mesečarji(!).** Če bi bil tudi zakon tako štiliziran, bi bila dolžnost vseh nameščencev, tudi tistih maloštevilnih iz »Saveza«, da si to pravico pribore ali zakon o zaščiti delavcev pravi jasno v § 115: »v obratih, kjer se nahaja nad 10 nameščencev itd.« imajo pravico do svojih zastopnikov.

Volitve so sijajno dokazale, da je g. Gril kakor eksponent Krekičovega Saveza — osamljen, pokazale so nam pa tudi v bengalični luči **protidelavsko delovanje socializdalcev** in sedaj nam je razumljivo, kako pride reakcija, ki jo predstavlja radikalno-demokratski režim, do tega, da prisopa temu »Savezu« premoženja razpuščenih bivših žel. organizacij. A. Kristan — upravnik Belja, Etbin Kristan — milijonsko plačani kralj »hofrat« v Ameriki, socialpatriotski župan v Zagorju, Bernot — neizvoljeni, ali vendar potrjeni poslanec, itd., vse po radikalno-demokratski milosti v času izjemnih protidelavskih zakonov.

Delavstvo pa nima za to Krekičovo lajbgardo drugega izraza, kakor »Fej«!

Premikači in kuplerji na železnici.

Ta dopis se nanaša največ na postajo Ljubljana južn. kol. Kaj je to premikač? Poznaš ga po zamazani obleki in nič boljši kapi, njegov delavni delokrog je navadno večja postaja, delavno orodje obstoji iz piščalke, iz signalne zastave in iz dva metra dolgega droga. Dvanajst dni napravi mesečno deset dnevni in toliko nočni. Kaj je to nočna služba, ne ve vsak navadni zemljan; deloma ve povedati oni, ki je zavrabil noč na svadbi. Delo obstoji v tem, da žvižga, maha z zastavico, zavira in odvira vozove, se prepira s strankami in če je pokvarjen telefon, mora še kričati, da se včasih sliši odmev po celo uro daleč, dvanajste ga-a-a, desetega a-a-a itd.

Kdor bo samo to čital si bo mislil: tudi jaz grem k premikačem na železnico, tam je življenje. Maršira se kakor pri vojakih, žvižga in kriči svobodno kakor pri čredni na pašniku celih dvanajst ur. Ali temu ni tako, poslušajte nadalje prijatelji:

Smatram, da je premikalna služba ena najbolj odgovornih, najbolj napornih in za življenje najbolj nevarnih; stokrat in stokrat mora v službi iti med vozne odbijače, da priveže vozove tovorne ali ministrske salonske med seboj, podkladati, paziti na tuje in na nepoklicane na eni strani, na drugi strani, da se naklad ne razbije in vozovi z prevelikim odbijanjem ne poškodujejo, dajati signale strojevodju o pravem času, po dnevi s piščalko in zastavo, po noči z lučjo, in ta proces se vrši celo življenje pod milim nebom; navadno je šest mesecev zime, in toliko vročine. Zimski čas, ko zapade sneg, ko nastopi mraz mu zmrne obleka na telesu, čevlji se premočijo, postane top za vso okolico; po leti je navadno vroče vsepovsod, ali vročina na postaji še neznošljiva, ker se razbelijo tračnice in nikjer v bližini ni nobene sence. Premikač opravljajoč službo si misli, čemu vislice, čemu smrtne obsodbe: kadar se zločinca obsodi na smrt, naj bi se ga poslalo k premikaču in v nekolikem času bi nastopila smrt, ako pa bi jo slučajno odnesel, pustilo naj bi se mu življenje, saj pokoro je napravil veliko.

V času večih let službovanja sem videl mnogo nesreč in smrtnih poškodb. Na neki postaji nam je razmesarilo skupinskega delovodjo M. Nadziratelj R. se je pošalil: Čemu je potreba podkladati vozove s tesli? Tri mesece pozneje je on zapadel ravno isti žalostni usodi, mislil sem si: »ti usoda si pra-

vična.« Videl sem mladeniča začetnika, kako je izdihnil med odbijači, piščalko držeč še v ustih, videl starejšo tovarišo z dvajset letno službo, kako jim je odbilo roko, nogo, glavo, videl kako je mojega najboljšega tovariša mrevarilo vilito kolesje pri vozu; pomagati nisem mogel, tvarina nima usmiljenja, kakor ga nima bogataš. Izvlekli smo ga, pobrali v rakev in poslan sem bil na njegov dom in podučili so me, kako moram njegovi soprogi in otrokom lagati, da ni tako hudo, da bode kmalu zdrav itd. itd. Spremili smo ga k večnemu počitku, tam na grobnico, in zopet jok in stok, da bi se kamen omehčal. Tako umirajo junaki, tako se žrtvuje svet železničarstvo tiho brez pompa in slave in brez medalje. Rekli boste, zato so pa gotovo dobro plačani in oblečeni, zato nevarno in odgovorno službo. Poslušajte! Za aktivnost pri začetnikih ni nobene meje, v starih zlatih časih je bilo dve leti, sedaj je pa 5, 6, 7 let in še vedno ni pomožni premikač. V draginjskem razredu je štet med lahke delavce, obleke ne dobi nobene, ako se ponesreči je bil — navadno pijan. Kdor doživi to srečo, da ga nastavijo, je nekaj dobil zato redno vsako leto to in to službeno obleko, sedaj dobiš enkrat kapo, potem nič, potem hlače, potem zopet nič, in leta je konec. V knjigo pa zapišejo pošteno to in to ima še dobiti. O dežnem plašču niti govora, saj se premikač ne premoči, voda pade na njega in ž njega se zlije na tla, to se zgodi le v Nemčiji, tam se zmoči »durch in durch«. Dežni plašči so za trgovce, za finejše dame in za izložbo, kam pa pride naše podjetje ako bode že vsak kandidat smrti nosil ta nepotreben luksuz? Noč je za spatí so nas učili, ker delamo pa nočno službo, zato nas pa sijajno plačajo 1 K in 50 h dobimo, ko je še bila v veljavni srebrna krona si dobil zanjo večerjo, sedaj pa ko je v veljavni dinar smo pa plačani v istih in dobimo za vse nočne službe v mesecu 3 dinarje, **reci tri dinarje v jugoslovanski valuti, to je tri škatljice užitic za celi mesec, sijajna nočna doklada kaj ne?**

O službenih čevljih niti govora, držijo se »kraškega pregovora. »po leti ni snega, po zimi ni kač«. O zaslužni penziji ni govora, to uživajo nekaj malega žene in otroci po naši smrti, penzionistov v naši kategoriji nimamo. Kilometrina je tako razdeljena, da kdor dela dobi polovico manj, kakor oni ki ukažuje.

Zraven vseh teh dobrot in nadlog, ki jih uživamo na tem blaženem svetu preobračaja ne smemo pozabiti na kategorijo, ki je z nami v zvezi. Gospodje nadziratelji nimajo tega službenega orodja kakor navadni premikači, ob vstvarjenju države SHS so si napravili »ekstra fajne« kape, ravnateljstvo južn. železnice je pa bilo vendar toliko pametno, da ni pustilo pokvariti železničarske noše z narodno nošo, na veliko žalost prizadatih. Odločujejo tudi pri vlakih, in silno nujni vozovi naloženi z zemelskimi dobrotami odhajajo od nas takole: Posestnik voza pride: »Kje je Platzmeister?« »Tukaj in tukaj.« »Prosimo ali gre ta in ta voz s tem vlakom?« — »Ne more.« — tišje na uho »prosim« poseže v trgovski žep, nekaj pošepče, oko ni videlo, uho ni slišalo, in že so »kovači« na pravem mestu.

Je tudi nekaj izjem in g. postajenačelniku se imamo zahvaliti, da tem gospodom ni zrasel še večji greben. G. postajenačelnika prosimo, da naj malo poslušata tisto hinavsko žvižganje in vpitje in naj pogleda kakšni vozovi so tisti dan odšli in kakšno vsebino so imeli. Odločno si pa prepovemo, da se nad nami vpije »barabe« in da smo »otroci«. Hinavščina naj ostane doma ne jo izrabljati v tako važni službi, da se ljudi brez potrebe bega.

Ime prizadetega zamolčimo za enkrat, toda če bo šlo tako naprej, bo pa tudi našega potrpljenja konec. — Bakšišovič.

Shod železničarjev v Sisku.

Dne 9. septembra je bil napovedan splošen železničarski shod, ki ga je sklical pripravljalni odbor »Neodvisne strokove organizacije za Hrvatsko in Slavonijo«. Točno ob osmih je sodrug Brajković otvoril shod in predlagal za predsednika s. Zupančiča, kar se je splošno odobrilo. Za zapisnikarja pa je bil enoglasno izvoljen s. Brajković, revident juž. žel. Predsednik (poduradnik) je v kratkih besedah očrtal pomen tega shoda in naglašal, da so vse do sedaj obstoječe organizacije pokazale tako malo sposobnosti za izboljšanje našega gromotnega položaja, tako malo smisla za energičen nastop in tako smešno barvo pri takozvani koaliciji, da je čisto umevno, če se je pojavila na horizontu nova strokovna organizacija, ki bo brezpogojno negirala vse politične momente, kakor tudi eventuelno pojavljene religiozne, a hodila samo našo edino rešitveno pot — razrednega boja. »Ne samo interes vsakega posameznega železničarja, kot individua, ki obstoji na principih naravnih zakonov ga sili, da se včlani v naši organizaciji, ampak največ interes njegove gladne dece in obupane žene«. Za njim je podal besedo s. Žorgi, ki je jasno pokazal sliko konference, ki se je vršila v Ljubljani in zaključila obelodanjenje 28 točk. — Žorga je natančno poročal o personalnih komisijah, o bolniški blagajni, o druginjskih dokladah in pragmatiki ter se tudi precej obširno dotaknil vprašanja službene obleke. Za njegova izvajanja in razjasnjenja je žel velikanski aplavz. — Za njim je s. Gartner iz Zagreba prečital pravila v hrvaščini (tudi drug Žorga je govoril v popolnoma razumljivi hrvaščini), nakar jih je nekoliko nastopilo proti § 5 zadnja točka, ki pravi, da v slučaju razpusta dobi premoženje (društveno) »zadruga železničarskega doma« v Ljubljani češ, da naj se ta napravi za Zagreb! Predsednik Zupančič in s. Žorga sta nato razjasnila temeljito, da je to zaenkrat nemogoče; v Zagrebu namreč da ni take registrovane zadruga in je to samo formalnost, ki se ji mora po zakonu pač udovoljiti in ki pri stvari nima nikake važnejše vloge. Ko se je glasovalo za pravila, so bili vsi § enoglasno sprejeti.

Pri III. točki dnevnega reda sta se prečitali dve resoluciji radi sodruha Jagriča, ki ga je obratno rav. juž. žel. po nepotrebnem premestilo v Sisk in ima sedaj družino v Zidanemmostu ter mora voditi ločeno gospodinjstvo. Direkcija mu je po opetovanih prošnjah, da se mu izplača vse prejemke, ki mu po zakonu pripadajo za ločeno gospodinjstvo, ugodila šele čez eno leto, kar pa ni pravilno po rešenju ministrskega sveta z dne 24. avgusta 1921, št. M. S. 24.358/21. Dalje govori druga resolucija, ki smo jo odposlali na ministrstvo za soc. politiko v Beogradu o netaktnem postopanju zagrebške »Radničke komore«, ki je »žalbo« s. Jagriča poslala tajniku »Saveza«, ta pa jo je zavrnil, češ, da imenovani ni član njegove, t. j. Krekičeve organizacije. Ker je to v popolnem nasprotju z zakonom, je umljivo, da smo zahtevali temeljite remedure. **Obe resoluciji je shod enoglasno sprejel.** Na koncu je govoril s. Dropušić, ki je v vznešenih besedah bodril navzoče za vstop v organizacijo in žel velikansko odobravanje. Ob 10½ je predsednik zaključil shod z vzklikom: »Na delo in zmaga je naša.«

Shod je bil za Sisk impozantna manifestacija proletarsko razredno zavedne ideje in pokazal železničarjem-trpinom, kako blizu je naša rešitev. Imeli smo tu ZJŽ ter »Savez« in obe omenjeni organizaciji sta brez sledu zginili s površja; danes je v Sisku samo še ena in to je »Neodvisna strokovna«. Naša postaja je važnim sodrugom v Sloveniji lahko za vzgled: tu v političnem konglomeratu nacionalnih in socialno-patriotskih strank je slehern železničar pripadnik organizacije, ki je edina zmožna, da ga reši. In tu smo vsi:

uradniki, poduradniki, sluge, uslužbenci in vsi delavci — skratka: vsi železničarji. Oglasimo se kmalu zopet, ker bo v kratkem I. občinski zbor in takrat bodo naše sanje skoraj uresničene. Sigurni smo si, da bomo z našo organizacijo stopili čimpreje v enotno falango in takrat bo v naših srcih samo eno: Za zmago v boj!

Stavbinci.**Za zaščito stavbinskega delavstva.**

V zadnji številki smo govorili, kako se ne upošteva zakona o zaščiti delavstva in na kak način podjetniki podaljšujejo delavni čas. Po vseh krajih Jugoslavije uporabljajo podjetniki isto metodo za podaljšanje delovnega časa, ministrstvo za socialno politiko in inšpekcija dela pa vedno molčita kot grob.

Zaradi tega je »Neodvisna Zveza Stavbinskih Delavcev v Jugoslaviji« poslala ministrstvu za socialno politiko sledečo predstavko:

»§ 12 zakona o zaščiti delavstva prepoveduje ob nedeljah vsako delo v vseh podjetjih, navedenih v § 1 tega zakona.

V drugem odstavku istega §-a (12) kakor tudi v §§ 14, 15 in 16 naštevajo se dovoljene izjeme v tej določbi. V teh izjemah ni nikjer stavbnega dela in je potemtakem jasno, da je delo na stavbah ob nedeljah v smislu tega zakona prepovedano.

Da je pa delo na stavbah ob nedeljah po tem zakonu absolutno prepovedano, je jasno tudi iz ostalih odstavkov tega zakona: take stavbe nikakor ne spadajo v »podjetja, ki morajo po naravi svojega posla delati neprestano« (1 odstavek § 14) ravnotako ni pri stavbah slučaj, da to zahtevajo razlogi »višje sile« ali »nenadne potrebe« (vis major), da bi se moralo delati ob nedeljah, oziroma ne obstoja noben javni interes, da se posli na stavbah morajo izvršiti ali dokončati danes, da bi bilo potrebno, da se na stavbah dela nepretrgoma.

Medtem se v Beogradu dela ob nedeljah na ogromnem številu stavb in sicer do in po-poldne, kakor vsak in sicer do in popoldne, kakor vsak binski delavci nimajo sploh počitka, ne delajo neprestano kakor pravi sužnji.

Nepopisno izkoriščanje, katero vršijo podjetniki nad delavstvom je v toliko večje, ker je delo na stavbah tudi drugače pretirano in ker se na nobeni stavbi ne upošteva zakonske določbe odmora med delom.

§ 11 zakona o zaščiti delavstva odreja: da dokler traja delo, se mora pomožnemu osebju za vsakih 8 ur dela dajati odmor vsaj 1 uro. Če se opravlja delo na odprtem prostoru, pod neposrednim vplivom solčnih žarkov, mora znašati ta odmor po leti najmanj 2 uri. Medtem, na stavbah, ki brez vsacega dvoma spadajo v to kategorijo podjetij, odmor opoldne nikjer ni večji od 1 ure, v nekaterih slučajih pa samo ½ ure, opaža se pa, da nekateri nekvalificirani delavci, ko ostali delavci zapuščajo delo, še vedno ostajajo na delu.

Delavni čas za stavbince znaša za kvalificirane delavce 10, za nekvalificirane 14, 16 in celo 18 ur dnevno.

Mnogo se dela po noči, pogosto delajo po noči isti delavci, kateri so delali podnevi. Izkoriščanje, ki se vrši nad stavbinci, je naravnost fantastično. Zadnji čas je, da se takemu divjaškemu izkoriščanju stavbincev napravi konec in da se podjetniki prisilijo, da upošteva določbe zakona o zaščiti delavstva, kakor v pogledu delovnega časa, tako tudi v pogledu nedeljskega počitka. Stavbena podjetja ne upošteva niti drugih določb zakona o zaščiti delavstva (n. pr. nobeno podjetje nima registra pomožnega osebja, predpisnega v § 21 zakona o zaščiti delavstva) še manj pa se vodi račune o pravilniku, o higijenskih in tehničnih

zaščitnih meralih v podjetjih, kar nam pričajo številni slučaji nesreč v zadnjem času.

Z ozirom na bedno stanje stavbinskih delavcev v Beogradu, nam je čast zaprositi ministrstvo, da nemudoma prevzame vse mere, da se stavbinski delavci zaščitijo pred takim brezmejnem izkoriščanjem na podlagi jasnih in preciznih odredb zakona o zaščiti delavstva.

V tem pogledu je nujno potrebno, da se potom merodajnih oblasti izda naredba, katera bi bila dostavljena vsem stavbnim podjetnikom in v kateri bi se na podlagi zakonskih določb odredilo:

1. Delovni čas (normalno).
2. Trajanje odmora med delom.
3. Nedeljni počitek.
4. Določbe glede dela za žene in otroke.
5. Specialne določbe pravilnika o tehničnih in higijskih zaščitnih meralih v gradbenih podjetjih, katere se tičejo stavbinskih delavcev (te določbe naj se posebno tiskajo z nalogo, da jih podjetniki nalepijo na vsaki stavbi).

Upamo, da se bo ministerstvo rado potegnulo za sprovanje gori predloženih mer, ki niso nič drugega, kakor mere, ki jih zakon določa.

Beograd, 30. avg. 1922.

K temu ni za ljubljanske razmere stavbinskega delavstva potrebno posebnega komentarja. Slika bede stavbinskega delavstva v Beogradu je enaka oni v Ljubljani. Razlika bi bila edino le v tem, da bi lahko našli še hujše izkoriščanje v Ljubljani.

Apeliramo na oddelek ministrstva za socialno politiko, da v tem oziru ukrene vse potrebno, da se stavbinsko delavstvo zaščiti v vsakem pogledu pred brezmejnem izkoriščanjem.

Delavsko zbornico v Ljubljani pa pozivljamo, da stori v tem oziru svojo dolžnost.

Sicer bomo videli v prihodnji številki, koliko so veljavne delavske socialne inštitucije v državi »Obznan« in »izjemnih zakonov«.

Minister za notranje zadeve je izdal naredbo, da se postopa točno po zakonu.

Gospodje državotvorci, upoštevajte svoje zakone — nasilja je došti, državljani zahtevajo svoje pravice!

Stavbinski delavci.

Strokovno.

Konec mizarške stavke. Mizarška stavka je končala s popolno zmago. Stavkujoči so dosegli 30% zvišanje mezd pred stavko ter 10% zvišanje ostalih prejemkov. Ta šesttedenski boj je končan zmagovito vsled dobre organizacije mizarjev in vsled odlične podpore iz ostalih pokrajin Jugoslavije. Če gotovi »socialisti niso podpirali stavke, ni škodilo. Mizarji vsi na delo za svojo organizacijo. Kar ste dosegli, je nje-no delo in še boste zmagovali, če boste vsi trdno stali v vrstah. »Osred. društva lesn. del.« — Žive-la strok. lesna organizacija!

Volitve zaupnikov po novem zakonu o zaščiti delavcev. V prvem zavodu v Sloveniji so bili izvoljeni zaupniki dne 9. septembra t. l. v kr. topnič. radionici Dravske divizije v Ljubljani. — Zakon o zaščiti delavcev pravi v §§ 108.-119.: »v vseh podjetjih ima osebje, zaposleno v njih pravico, izvoliti zaupnike; v onih podjetjih, kjer delavci dosedaj niso volili zaupnike, ali kjer so vsi zgubili mandat, izvede volitev posebni odbor. Ta volilni odbor tvorijo najstarejši delavci dotičnega podjetja, katerih število mora biti toliko, kolikoršno je število zaupnikov, ki se volilo v dotičnem podjetju.« — Volilno komisijo je tvorilo 5 članov, in sicer: sođr. Vala Alojz, mehanik, kot predsednik; Guzelj Štefan, električar, kot zapisnikar; Grabec Valentin, kolar, kot odbornik; Leskovic Franc, kolar, kot odbornik; Berginc Fric, sedlar, kot odbornik. — Volilnih upravičencev je 147. Udeležilo se je volitve 114. Neopravičeno

oddanih glasov 4. Dobili so glasove sledeči: 1. Žorga Jakob, ključavničar, 112 glasov; 2. Plantat Anton, mehanik 109 glasov; 3. Seme Jože kolar 110 glasov; 4. Saje Ivan, tapetnik 105 glasov; 5. Umek Jože, kovač 112 glasov. — Raztresene glasove so dobili sledeči: Riffel Anton, sedlar 1; Berginc Miroslav, sedlar 3; Majdič Ivan, sedlar 1. — Po izidu volitve so sledeči zaupniki izvoljeni: 1. Žorga Jakob, ključavničar; 2. Plantat Anton, mehanik, 3. Seme Jože, kolar, 4. Saje Ivan, tapetnik, 5. Umek Jože, kovač. — Sodrugji po drugih zavodih, poslužite se svojih pravic in sledite vrlim, zavednim sodrugom iz arzenala v boju za svoje pravice.

Razno.

Gospod vladni komisar Etbin Kristan.

(Logičen zaključek karijere socialdemokratičnega parlamentarca.)

Veliki socialist g. Etbin Kristan, človek ameriškega kalibra, je bil z ukazom postavljen za vladnega vrhovnega komisarja za izseljence v Ameriki. Mi smo še v predzadnji številki pisali o tem novem škandalu za socialistično stranko, sedaj bomo navedli samo nekaj novih dejstev, ki mečejo zelo lepo svetlobo na kvaliteto socializma tega žalostnega Kristana.

Skupaj z imenovanjem g. Kristana za komisarja je izšla tudi uredba o pravilih in celokupnem delokrogu dela g. komisarja. Iz te uredbe se takoj jasno vidi, zakaj je g. Kristan sprejel to mesto. G. Kristan bo imel pravico voditi nadzorstvo nad vsemi koncesijami za prevoz izseljencev, to pa bo nedvomno bogat vir dohodkov v zdravi dolarski valuti. G. Kristan bo tudi imel nalogo zbirati dolarje in zdravo valuto in centralizirati jih v varnih jugoslovanskih bankah — vse, razume se, v korist delavcev izseljencev.

Iz tega jasno izhaja, da ima g. Kristan voditi nepomirljiv razredni boj proti izseljenjskim dolarjem in blagajnam koncesioniranih kompanij, na račun jugoslovanskega finančnega kapitala. Lapčević dome — Kristan dolarje: socialistična razdelitev dela!

(Belgrajski »Organizovani Radnik«.)

Kakšno plačo bo imel Kristan v Ameriki? O tem vprašanju pišejo meščanski listi: Ministrstvo za socialno politiko je nakazalo Kristanu mesečno plačo 10.000 frankov, za ureditev pisarne v New Jorku pa 100.000 frankov.

Torej bo prejemal, po trditvi meščanskih listov, ki so o stvari dobro informirani, naš slavni republikanec in socialist Etbin Kristan mesečnih 250.000 kron in za pisarno pa 2 miliona 500.000 kron.

Bernotov socializem. Znano je, da ta možiček prejema 22.000 K poslaniške plače, t. j. za mandat, ki mu niti ne pripada niti ga ne izvršuje. Ali ta gospod socialist je tudi drugače veren pristaž pravega žepnega socializma, to nam potrjuje sledeči dogodek: Pri »Napreju« je bila uslužbena v uredništvu gospodična N kot pomožna sila za malenkostno plačo. Ko je ta vsled nepornega, večkrat čez 10urnega dela težko obolela, je prosila za 14dnevni dopust. Ali glej, ko je dopust nehal, jo je gospod socialist Bernot takoj pozval, da plača od že tako malenkostne plače svoto za 14dnevni dopust nazaj. Ker se uboga revica, ki je nalezla bolezen vsled prenapornega dela v uredništvu, branila to svoto izplačati, jo je začel strogi gospod direktor »Napreja« pretiti in jo zasledovati s pismi. **Živijo ljubezen do proletariata in Bernotov žepni socializem.**

Nova pregnanjanja. Iz Zagreba je bil izgnan Kamilo Horvatin, urednik »Borbe«, češ da je komunist. Nadalje je bilo zaprtih v istem mestu več mladih dijakov, ker so baje pisali neko pismo Simi Markoviću na Dunaj. — Iz Sarajeva je bosenski namestnik izgnal bivšega komuni-

stičnega poslanca Djuro Djakovića in strokovnega funkcionarja Živojina Jiftovića, a Čizinskega iz cele države! — Kakor vidimo, režim še ni prišel do pameti.

Dr. Žerjavovi »ukrepi« proti draginji. Pod pritiskom nezadovoljnosti mas se je vlada odločila k »energičnim ukrepom« proti draginji v obliki nekakega pravilnika za izvrševanje zakona o pobujanju draginje, ki ga je g. Žerjav, minister za socialno politiko, predložil vladi.

S. Čebin iz Zagorja je bil po 44 dnevnem preiskovalnem zaporu izpuščen na prosto nogo z odlokom državnega pravdnictva v Ljubljani da ne postoji nikakih dokazov za nadaljnje preganjanje. S tem je torej vsak sum proti s. Čebinu, ki je bil skoraj gotovo na podlagi navadne denunciacije aretiran, razpršen. S to- in podobnimi zadevami se bode- mo še pečati.

Zahvala. Najlepše se zahvaljujeva vsem sodrugom in sodružicam za podpore in skrb za naše družine v času, ko sva bila v preiskovalnem zaporu.

Čebin, Pristav.

Izjava. Jaz Matevž Borišek, premoglar v Toplicah št. 16, obžalujem, da sem gosp. Alojzija Drimeljina, premogarja v Kotredežu, žalil z besedami in ga tudi dejansko napadel ter se mu iskreno zahvaljujem, da se je z menoj poravnal. — Zagorje, dne 18. septembra 1922. — **Matevž Borišek.**

Vsled pomanjkanja prostora smo morali pustiti za prihodnjo številko dopise iz Velenj, Zagorja, Siska in Trbovelj ter članke o novi železničarski bolni. blagajni ter o zborovanju tajnikov »Delavskih zbornic«. Prosimo dopisnike, da nam pošiljajo dopise tako, da jih imamo vedno v ponedeljek v rokah. — **Uredništvo.**

Dopisi.

Jesenice.

Pri nas imamo »Delavski dom«, v katerem pa imajo sedaj prednost največji sovražniki delavstva — Wranglovci. Ti ljudje so na hrani v »Del. domu«, to je sicer škandalozno, pa kaj hočemo, vsaj naši socialisti gledajo predvsem na razredni profit. Ja, ja bo že prav, kakor je rekel en delavec, da se merijo ta pravi socialisti po denarju. V tem domu se zato tudi ne gleda na delavske koristi, ampak na profit, profit in zopet profit. Pa kaj se jezimo, ko imamo gostilničarja soc. demokrata. Gre se mu le zato, da proda več šnopsa. Sicer pa bo že delavstvo poskrbelo, da se več ne bodo pitale kače na naših prsih, da več ne bomo imeli Wranglovcev v »Del. domu«. Posledice pa naj si pripisejo prizadeti sami sebi.

Več delavcev.

Javornik.

Če psu na rep stopiš, zacvili, pravi pregovor. Tudi Gmajner se je razjezil v Naprejevi številki 196 nad pisem članka v »Del. Nov.«, ki mu očita, da je kršil osemurni delavnik s tem, da je s svojimi prijatelji napravil po svoji službi kamenje za tukajšnjo tovarno. Ali ni to kršenje osemurnega delavnika? Naj sodi vsak sam. Ko bi imel on toliko socialnega čuta in ljubezni do bližnjega, kakor to priporoča drugim, bi gotovo prepustil to delo brezposelnim, katerih ne manjka v občini, za kar bi mu bili ti gotovo hvaležni. Priporočam mu, naj on piše resnico, ali pa naj si kupa očala ako ne vidi, da ne bo bral »šikaniral«, pač pa »denunciral«. Res je, da se je izrazil, da bo sedaj drugače postopal, ne samo v gostilni, kakor so poročale »Del. Novice«, pač pa celo v tovarni napram delavstvu. Pravi, da ni res, da je prišel s klečaplaztvom do sedanje službe, da bi bil že pred vojno lahko dosegel to mesto. Gotovo ni bil pri prejšnjem inženirju v taki milosti, drugače bi mu gotovo ne bil odpovedal dela.

Obregnil se je tudi v glav. zaupnika na Javorniku in mu priporoča, naj uči svoje zaupnike v ljubezni do bližnjega. Svetujem mu naj se spomni nazaj na leto 1919, ko so se v go-

stilni Žumer regulirale od tovarne izdane plače. Bo gotovo prišel do prepričanja, da je on najbolj potreben pouka v ljubezni do bližnjega.

Znani »neznanec«.

Trbovlje.

Inteligenca paznikov pri trb. prem. družbi.

Mislím, da se ne bodo ti pazniki preveč hudovali ako napišem par vrstic zoper nje. Dnevni kop Dobrna je obrat, kateri je najbolj zanemaren. Pisali smo že enkrat, da zato, ker ima za paznike take ljudi, ki se ne spoznajo sami nič pri delu, kako pa naj potem še vodijo delo. Omeniti moram najprvo paznika Antona Žagarja. Ni še tega dolgo, ko so njegovi delavci delali na Premogu, vsi delavci so pridno delali in naredili svojo storitev, to se pravi, da so naložili toliko pa še več vozičkov, kakor se od njih zahteva. Paznik Žagar je pa začel rjoveti nad temi delavci, da so prokleti cotelni, sinovi hudičevi itd. Vprašati moremo tega kapitalističnega hlapca, kje se je on učil izobrazbe, da uboge lačne, strgane, bose delavce zmerja z vsemi najgršimi imeni. Povedati moremo tudi, da ravno istega dne bi bilo skoro mnogo teh delavcev, katere je imel Žagar, nesrečnih. Malo višje na hribu je strelni mojster odstreljeval material, on je kričal pazniku Žagarju, da bo ogenj, naj svoje ljudi odstrani, da ne bo kateri nesrečen, ampak ta izobrazeni Žagar ni hotel slišati tega strelnega mojstra, ko je on trikrat javil, da bo streljal. Torej tu naj pogleda javnost, kaj pa bo porekla rudarska oblast k temu, kajti veliko nesreč se je že zgodilo. Pri takih nesrečah so bili delavci navadno »krivi sami«, in to radi tega, ker so se znali pazniki dobro izgovarjati in so vrgli vso krivdo na nesrečnega delavca samega. Imamo pa še takih slučajev dovolj. Opozarjamo obratno vodstvo, kakor tudi rudarsko oblast, da, ako bodo taki komisni pazniki vodili delo, bo še mnogo nesreč pri tr. prem. družbi. Predpostavljenim, kateri znajo voditi delo ni na tem, če se mogoče umažejo. Ti ljudje morajo mnogokrat tudi prijeti za delo. Slučaj je bil, da je neki paznik po imenu Gajšek bil navzoč pri spravljanju »bagerja«. Seveda blato je bilo pri tem delu in se je bal, da bi mogoče kaj to blato njega oškropilo. Vedno se je ugibal in ko je prehodil svoj rajon je segel v žep po zrcalo, da se ogleda ali je še tako lep, kakor je šel od doma na delo. Torej ako bomo imeli na Dobrni take paznike, da se bodo med službo gledali v zrcalo, potem bo še več neprilik nego jih je dosedaj. Omeniti moram, da je dosti paznikov, kateri pridejo iz rudarske šole, ampak teh ne sprejema trb. družba. Zakaj ne, to naj odgovarja družba sama. Ona ima rajši take, kateri pridejo po protekciji do pazniške službe. Menda so potem družbi bolj zvesti in cenješi.

Proč s takimi pazniki, kateri so delavcem le v nesrečo.

Trbovlje. »Jutro« se je za časa stavke in po stavki v bratskem objemu z velikim direktorjem malega »Napreja« kot besno zaganjalo v s. Stefanovića, češ, da je on kriv, da je prišlo do stavke, ga imenovalo ciničnega agitatorja itd. Ko je bila stavka uspešno končana, pa jim zopet ni bilo prav, da se niso polnili zapori s trpinčenimi rudarji in da ni tekla delavska kri, v kateri bi lahko prihrknjeni »Naprejevci« uganjali svoje politične orgije. Kdo je kriv, da se niso izpolnile kosmate želje »Napreja«? Seveda s. Stefanovič. — Razumljivo je sedaj, da bljujejo nasprotniki sedaj ogenj in žveplo na sodruga, ki je cel čas stavke skupaj z drugimi pazil, da se je vršilo vse v redu in da ni prišlo do žrtev. Nikakor ne morejo razumeti, da je »Zveza rudarskih delavcev«, ki je danes najmogočnejša organizacija v Jugoslaviji, ravnala tako pravično in pošteno in povabila v enotno fronto tudi »Unijo«, ki šteje le malenkostno število članov; kajti »Naprejevci« so navajeni le padati svojemu sobori-

telju v hrbet, izdajati delavske interese za svoje osebne koristi, z eno besedo imeti delavski žep za svoj žep. — Ali nam ne dokazuje to jasno družina Kristanov? — Poštenost in odkritost vodstva »Zveze Rudarskih Delavcev«, to jih bode, to jim ne da miru, ker oni sodijo svojega nasprotnika vedno po svojih lastnih lopovščinah. — Ali ni gospod Bernot bil tisti, ki je za hrbtom drugih organizacij sklical shod v Trbovljah, da si vse organizacije zaključile, da se shod ne vrši? — Ali je tako postopanje pošteno? — Ali ni dovolj, da ga je obsodil njegov lastni sodrug in kolega z besedami: »Pustite ga, saj je tako zmešan.« — Neki zastopnik »Unije« pri pogajanjih za povišanje mezd, je prišel domov izjavil: »Ti, naša Unija bo propadla, ker so »Zvezarji« že sedaj več dosegli, kakor mi vsi skupaj nikdar.« — Mi razumemo sedaj, da jih uspeh »Zveze rudarskih delavcev« boli, mi razumemo tudi, da jim dejstvo, da je »Z. R. D. narasla po stavki že za 800 novih članov, grdo ščegače. — Ali kaj hočete, ali ni že to dovolj jasen dokaz, da ima široka masa tudi neorganiziranih s tem, da trumoma pristopa v našo organizacijo, zaupanje v naše vodstvo. — Čudno se nam zdi, da g. Krušič sedaj dolži, da Stefanovič ni vedel razlike med dnevno in akordno mezdo! Prvič je to neumna izmišljotina, drugič pa se po pravici vprašamo: zakaj pa ni g. Krušič takrat pri obravnavi svoja usta odprl in utemeljeval naše skupne zahteve. Vendar ne bode lagal, da mu to ni bilo dovoljeno. — Ali mi razumemo g. Krušiča. Njemu se sveti stolček narodnega poslanika in potem tega stolčka tudi svetli dolarčki, pa je potrebno, da malo porazgraja za stran-ko, od katere je ostal le še smrad izdajalstva delavskih interesov. — Vprašamo danes delavstvo, ali je pošteno, da se nas, ki smo se skupno borili za skupno stvar, sedaj blatiti za našim hrbtom na skrivnih tajnih diskusijah in potem plačanih agentov? Ali ni to lopovščina, ki jo je v stanju storiti le par umazanih komedijantov »Naprejeve« sorte? Ali ni dovolj, da so jih njihovi lastni sodrugi obsodili in da jih imenujejo »neumne prihrknjenec«, ki se bore le za svoje lastne žepe! Njihovi lastni sodrugi so izrekli že sodbo nad njihovim ogabnim delom. Nam to zadostuje. Rudarji.

Zagorje.

V nedeljo se je vršil pri nas shod zveze rudarskih delavcev pod predsedstvom s. Repovza in zapisnikarjem Čebinom.

Poročali so sodrugi Kolšek, Salomon, Pristav, Stefanovič, Kovač itd. o pomenu strokovne organizacije zveze rudarskih delavcev.

Naša strokovna organizacija, ki šteje danes c. 7000, je nepolitična, v njej je prostora za vsakega razredno zavednega rudarja, naj bo od kateragakoli političnega prepričanja. Rudarska strokovna organizacija ni zato tukaj, da bi služila katerikoli politični stranki kot konj, da bi se na njej jahalo do korit. Z resnimi in mirnimi besedami so zavračali s. govorniki časopisno gonjo in dokazali na podlagi številik zadnje pogodbe, za katere resničnost in pravilnost prevzemajo popolno odgovornost, da časopisje hotimice laže, ko hoče postaviti pogodbo v slabšo luč, kakor je v resnici. Navajajo tudi kot dokaz, da časopisje laže »Delavca«, ki danes preklicuje svoje prvotne trditve kot neresnične.

Ko je vprašal s. Stefanovič, ali ni navzoč g. Krušič ali g. Arh, tajnik »Unije«, ki je Z. R. D. blatil med štirimi stenami in pretil, da bo s. Stefanoviču že povedal, ali vsaj kak namestnik, se ni oglasil nobeden, da si je s. Stefanovič prevzel garancijo, da lahko vsak mirno govori in se mu ne bo nič zgodilo. Voditelji socialdemokratov imajo vedno veselje blatiti tajno med štirimi stenami ali pa potom plačanih agentov vse poštene ljudi. To je njihovo najprikljubnejše sredstvo, da postanejo baroni v Beljah ali pa dolarski princji. Če je pa prilika, da povejo

nasprotniku javno v obraz, pa zbežijo kot netopirji v temo, kadar jih posvetiš z lučjo.

Na to se je zaključilo, da se bode zbiralo za tiskovni sklad »Delavskih Novic« in da se bo razvila močna agitacija, da »Zveza rudarskih delavcev«, ki po stavki dneвно narašča, pridobi še vse neorganizirane v svojo vrsto, ker le v organizaciji je moč delavstva proti kapitalistu.

H koncu so bile sprejete sledeče resolucije, za katere so glasovali tudi navzoči socialdemokrati.

1.

Z ozirom na različne umazane napade po časopisju in potom plačanih agentov po revirjih na nezavisno strokovno organizacijo Z. R. D. in zadnja pogajanja, kakor tudi na osebo s. Stefanovića, kateri je pogajanja vodil, moramo kot člani Centralne uprave Z. R. D. poudarjati, da smo priča poštenemu požrtvovalnemu, nestranskemu, oddločnemu delu sodr. Stefanovića in mu izrekamo popolno zaupnico za nadaljnje delovanje.

Istotako mu izrekajo rudarji, zbrani na strok. shodu v dvorani Mihelčiča v Zagorju dne 18. 9. 1922. popolno zaupanje.

Op. ur. Mi ne moremo pomagati, ako rudarji nočejo verjeti lažem »Napreja«. Glas naroda je božji glas.

2.

Ker je trb. premogokopna družba zvišala premog po 70 K, oddločno ponavljamo naš protest proti vsake- mu povišanju cen premoga in pozivljamo centralno vlado, da čimpreje sestavi parlamentarno komisijo, v kateri bo zastopano tudi rudarsko delavstvo po svojem pooblaščenju, ki ima nalog natančno pregledati obrat in knjige družbe in držati družbo pod stalno kontrolo.

Shod, ki je trajal dve uri, se je zaključil s klici: Živijo, Zveza rudarskih delavcev!

Tiček. Arh iz Zagorja, tajnik Unije, pozivlja Z. R. D., da priredi njemu na čast shod in ako je le mogoče, da se pride s fujakerjem po njega. Možiček to piše, ker se je zbal pred svojimi lastnimi lažmi, ki jih trobi naokrog, in na shod ni prišel, da si je bil povabljen in je natančno vedel, da se shod vrši in da bode tudi s. Stefanovič referiral. Naj bo potolažen, imel bo še dosti prilike povedati, da Unija propada in da njeni pristaši hitijo v nezavisno »Zvezo rudarskih delavcev«, samo se mi bojimo, da ga zopet ne bo.

Hudobni jeziki.

Gospod sodrug Krušič si je naročil popolnoma nov frak, cilinder in bele gamaše in odpotoval danes iz Trbovlja kot narodni poslanik v Beograd. Ima tudi jako resen namen si pustiti prav špicasto brado in velik trebuh, da bode lahko vreden naslednik Kristanov.

Gospod Alojzij Bernot, neposlavec s poslansko plačo 22.000 K mesečno, je, kakor izvem iz resnega vira, zbolel od same jeze in nevoščljivosti, ker je postal Krušič narodni poslanec in Alojzij bo pa moral ostati naprej urednik »Naprejeva«. Njegova okolica se nahaja v resni brigi.

»Jutrovci« še do danes niso vložili tožbe proti s. Stefanoviču radi jutralizacije Bamberg in domovinizacije 17.000 Din, ker se bojijo nadaljnjih razburjanj, ki bi znala njihovu rahlemu zdravju resno škodovati.

Velikega »Naprejevega« socialista Kocijančiča so nasprotniki pošteno obrcali. Ta se je milostno obrnil proti njim in vzkliknil kratko ali jedernato: »Pa naj bo.«

»Proletarska Mladina«, mladinski list. Izšla je prva številka z bogato vsebino. List izhaja 14 dnevnno na 12 straneh. Naročniina 4 Din. mesečno, za člane »Iskre« 2 Din. Naroča se pri S. M. J. D. »Iskra«, Ljubljana, Turjaški trg 2-II. Mladi sodrugi! Vsak izmed Vas mora biti naročen na ta list! Starši, naročajte svojim otrokom list, ki jih bo vzgojil v proletarske borce!